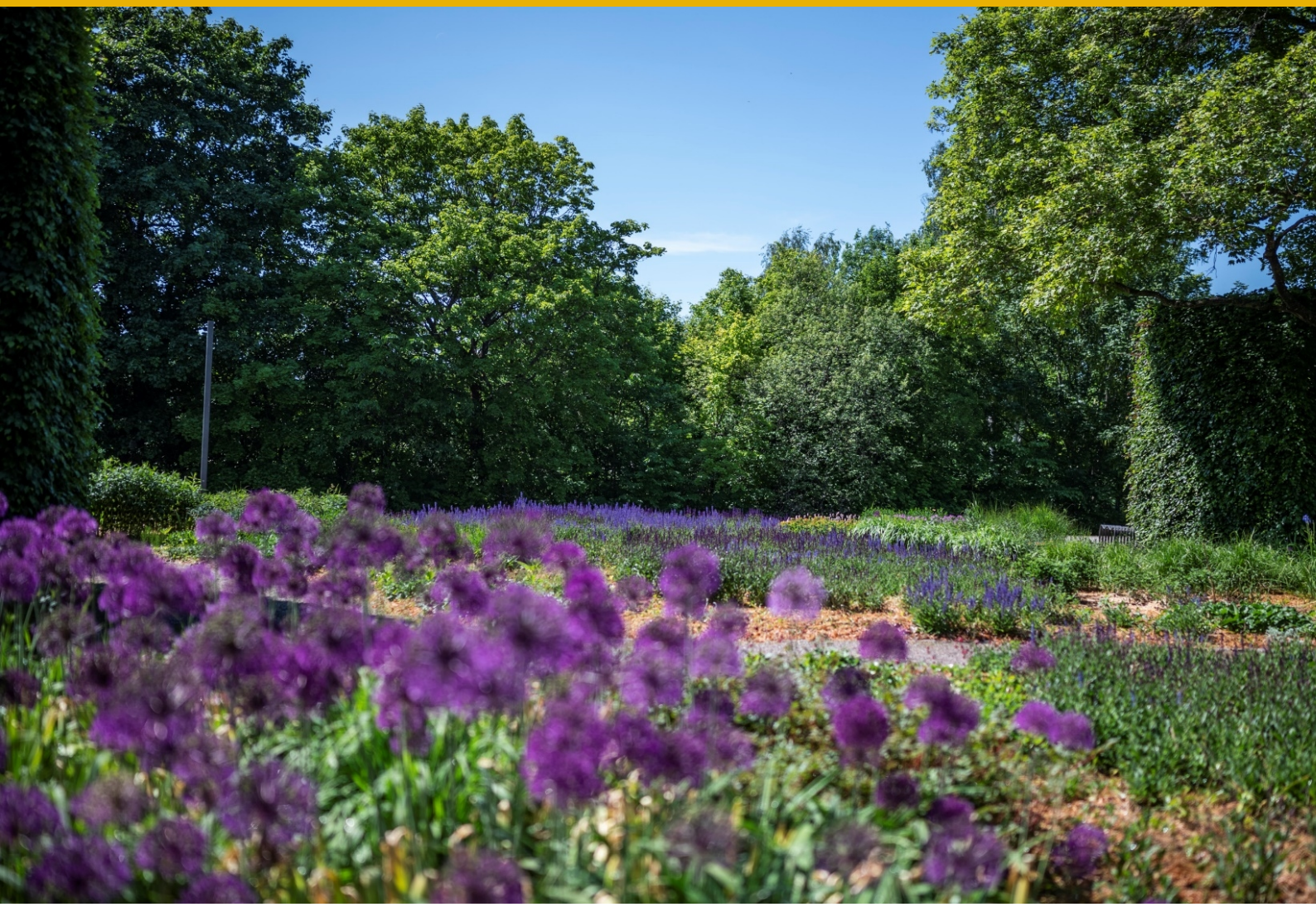
Vård- och omsorgsnämndens oktoberrapport januari-oktober 2026

ENKÖPINGS KOMMUN

Ärendenummer:
Datum: 2026-11-10

Vård- och omsorgsnämnden
Ylva Neidenmark
Controller
ylva.neidenmark@enkoping.se

Innehållsförteckning

1 Sammanfattning 4

2 Kommunens styrmodell 5

2.1 Årshjul 6

3 Uppdrag och ansvar 7

4 Nämndens resultat 8

4.1 Nämndens volymer 10

4.2 Ekonomisk analys 11

4.3 Åtgärder för budget i balans 13

5 Investeringar 15

1 Sammanfattning

Vård- och omsorgsnämnden redovisar för perioden januari-oktober ett underskott mot budget på 55,5 miljoner kronor. Trots att flera intäkter såsom avgifter inom särskilt boende, hemtjänst och statsbidrag är högre än budgeterat är kostnaderna betydligt högre. Den största kostnadsavvikelsen härrör till personal. Det är fortsatt personlig assistans, boende LSS, daglig verksamhet och korttidsboende äldre samt hemtjänsten som har negativa avvikelser. Ökade behov av vikarier, dubbelbemanning, vakinsatser och korttidssjukfrånvaro har bidragit till avvikelsen. Även kostnader för köpta platser, privat personlig assistans, inhyrda sjuksköterskor, bostadsanpassningar och säkerhetsinsatser är bidragande orsaker.

Helårsprognosen för 2026 visar ett underskott på 60 miljoner kronor, vilket är en försämring jämfört med tidigare prognos. De främsta orsakerna är ökade kostnader för inhyrda sjuksköterskor och bostadsanpassningar samt lägre intäkter än beräknat.

För att nå en budget i balans genomförs flera åtgärder, bland annat organisatoriska förändringar, stärkt ekonomistyrning, förbättrad bemanningsplanering, ökad uppföljning av biståndsbeslut, digitalisering av handläggning samt arbete för att minska beroendet av konsulter och sänka personalkostnaderna. De största ekonomiska effekterna väntas dock först under kommande år.

2 Kommunens styrmodell

All styrning i Enköpings kommun tar sin utgångspunkt i kommunens vision. Visionen är gemensam för hela kommunkoncernen och fungerar som en ledstjärna för kommunens utveckling i sin helhet. Det är kommunfullmäktige som beslutar om kommunens vision. Medborgarfokus och ett hållbart förhållningssätt ska genomsyra allt vi gör.

Vart fjärde år beslutar kommunfullmäktige om en långsiktig plan för kommunkoncernen. Den långsiktiga planen utgör den politiska viljan och anger färdriktningen för kommunkoncernen de kommande fyra åren. Kommunfullmäktige beslutar även om andra styrdokument som avser hela kommunen/koncernen.

Varje nämnd, bolag och förbund ansvarar för att bedriva en effektiv verksamhet med god kvalitet med utgångspunkt i grunduppdraget, de ekonomiska förutsättningarna samt kommunfullmäktiges politiska målbild och mål, uppdrag/satsningar och övriga beslut.

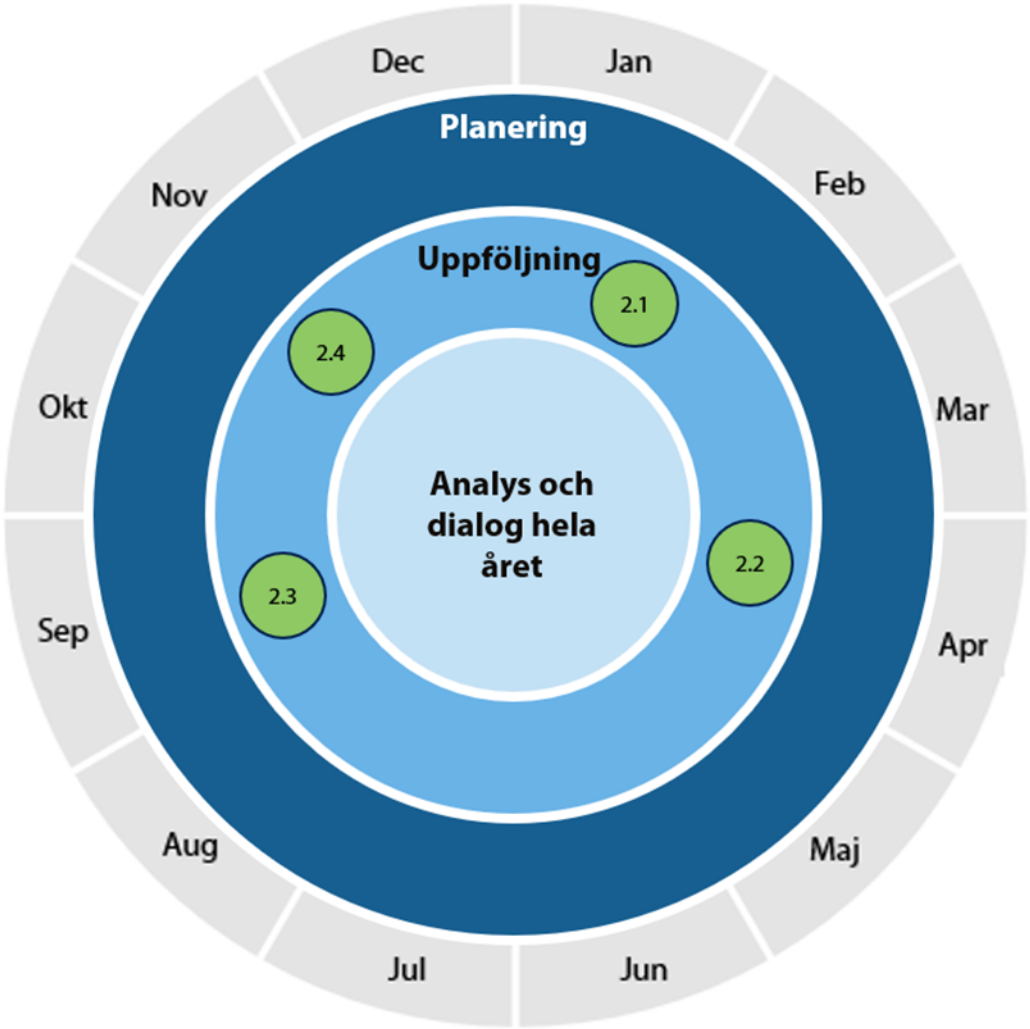
Förutom de politiska nivåerna i vår styrning har även förvaltningar, avdelningar och enheter ett ansvar för sitt eget grunduppdrag. Med god kvalitet som utgångspunkt och inom sina ekonomiska förutsättningar har de mandat att utveckla den egna

verksamheten genom att definiera utvecklingsmål för verksamheten och genomföra aktiviteter för att nå målen.

Systematisk planering, uppföljning och analys är en central och viktig del i styrmodellen. Varje nämnd och bolag ansvarar för att regelbundet och systematiskt följa upp den egna verksamheten utifrån mål och resultat, kvalitet, ekonomi och personal. Kommunkoncernens gemensamma uppföljning sker vid fyra tillfällen per år. Det gäller perioderna januari-mars, januari-augusti, januari-oktober och för helåret.

2.1 Årshjul

Kommunens årshjul beslutades av kommunstyrelsen i ärendet "Tidplan för planering och uppföljning 2026" den10 juni 2025 (KS2025/188).

Vi följer upp vårt arbete via

- verksamhetsberättelse samt årsredovisning 2025 (2.1)
- kvartalsrapport mars 2026 (2.2)
- delårsrapport augusti 2026 (2.3)
- ekonomisk rapport oktober 2026 (2.4)

3 Uppdrag och ansvar

Vård- och omsorgsnämnden ansvarar för:
Handläggningen och verkställigheten av enskilda ärenden av vård, omsorg och hjälpkaraktär.

Kommunens uppgifter enligt socialtjänstlag (2025:400), dock inte ekonomiskt bistånd, stöd och behandling avseende missbruk, stöd till brottsutsatta, arbetsrehabiliterande sysselsättning samt bostadslösa, eller sådana uppgifter som åligger socialnämnden i Enköpings kommun enligt dess reglemente.

Kommunens uppgifter enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387) (LSS). Vad gäller korttidstillsyn som avses i 9 § p 7 LSS har nämnden hand om att fatta individbeslut. Nämnden har som huvudregel inte hand om det praktiska utförandet dessa beslut.

Kommunens uppgifter enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL 2017:30) för personer över 17 år, enligt 3-5 kap samt 11-18 kap.

Kommunens uppgifter enligt lagen om bostadsanpassningsbidrag (BAB 2018:222).

Det kommunala erbjudandet om servicetjänster enligt lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter (2 kap 7 §) för att ge personer över 70 års ålder hjälp med enklare saker för att förebygga olyckor.

Vård- och omsorgsnämndens uppgifter omhändertas av vård- och omsorgsförvaltningen, som har cirka 1600 medarbetare.

Förvaltningens organisation har förändrats under 2026. Det tidigare verksamhetsområdet "Myndighet, kvalitet och utveckling" har delats i två verksamhetsområden: Bistånd samt Kvalitet och utveckling. Under året har även verksamhetsområdet Verksamhetsstöd och service avvecklats. De funktioner och medarbetare som ingick har, utifrån respektive uppdrag och organisatorisk tillhörighet, fördelats till andra verksamhetsområden inom förvaltningen.

Förändringarna innebär att förvaltningen efter genomförd omorganisation är organiserad i sex verksamhetsområden:

• Ledning
• Kvalitet och utveckling

• Bistånd
• Hälsa och sjukvård
• LSS och socialpsykiatri
• Äldreomsorg

4 Nämndens resultat

Sammanfattning
Vård- och omsorgsnämndens utfall för perioden januari- oktober 2026 uppgår till 994 miljoner kronor vilket är en avvikelse mot budget för perioden på -55,5 miljoner kronor. Helårsprognosen uppgår till 1 183,3 miljoner kronor, viket motsvarar ett underskott på -60 miljoner kronor.

Orsaker till utfallet för perioden och den försämrade prognosen beror främst på att behovet av hyrsjuksköterskor kvarstår under hösten och året ut samt att kostnader för bostadsanpassningsbidrag har ökat under hösten. Bedömningen av intäkter för personlig assistans var något för positiv i delåret och har nu sänkts till en lägre nivå.

Resultaträkning

Resultaträkning (mnkr)	Utfall jan-okt 2026	Budget jan-okt 2026	Avvikelse utfall mot budget jan-okt 2026	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse prognos mot budget
Taxor och avgifter	46,6	42,0	**4,6**	50,4	55,5	**5,1**
Bidrag (intäkter)	27,4	20,4	**7,0**	24,5	39,7	**15,2**
Övriga intäkter	12,6	10,2	**2,4**	12,2	14,5	**2,3**
Summa intäkter	**86,7**	**72,6**	**14,1**	**87,1**	**109,8**	**22,6**
Personalkostnader	-769,1	-736,5	**-32,7**	-881,0	-918,5	**-37,5**
Bidrag (kostnader)	-19,1	-18,9	**-0,2**	-22,7	-23,7	**-1,0**
Köp av verksamhet	-118,4	-108,3	**-10,1**	-130,0	-144,4	**-14,4**
Lokalhyror	-58,1	-61,0	**2,9**	-73,2	-68,6	**4,6**
Övriga driftskostnader	-111,8	-82,7	**-29,2**	-99,2	-133,3	**-34,1**
Kapitaltjänstkostnader	-4,0	-3,7	**-0,3**	-4,3	-4,5	**-0,2**
Summa kostnader	**-1 080,6**	**-1 011,1**	**-69,6**	**-1 210,4**	**-1 293,1**	**-82,6**
Summa totalt (mnkr)	**-994,0**	**-938,4**	**-55,5**	**-1 123,3**	**-1 183,3**	**-60,0**

Driftsredovisning

Verksamhet (mnkr)	Utfall jan-okt 2026	Budget jan-okt 2026	Avvikelse utfall mot budget jan-okt 2026	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse prognos mot budget
Hemtjänst	-211,3	-201,5	**-9,8**	-240,6	-250,3	**-9,7**
Särskilt boende	-267,2	-263,0	**-4,2**	-314,9	-313,1	**1,9**
Korttidsboende	-18,2	-16,2	**-2,0**	-19,4	-19,5	**-0,2**
Hjälpmedel, dagverksamhet, jour, demensteam	-96,7	-86,5	**-10,2**	-103,5	-123,4	**-19,9**
LSS, boende	-114,9	-98,6	**-16,3**	-117,6	-133,0	**-15,5**
LSS, daglig verksamhet	-62,4	-59,9	**-2,6**	-72,0	-79,6	**-7,6**
LSS, personlig assistans	-66,9	-58,7	**-8,2**	-70,3	-84,0	**-13,7**
LSS, Kontaktperson, ledsagning, avlösare,	-20,9	-18,8	**-2,0**	-22,4	-22,7	**-0,3**

barnverksamhet, stödfamilj, PO ombud						
Boendestöd	-9,8	-17,1	**7,3**	-20,6	-13,9	**6,8**
Öppen verksamhet socialpsykiatri	-2,1	-2,5	**0,3**	-3,0	-3,0	**0,0**
Bostadsanpassning	-4,9	-3,5	**-1,4**	-4,2	-4,7	**-0,5**
Köpta platser	-68,8	-67,8	**-1,0**	-81,4	-81,0	**0,4**
Central administration	-48,3	-43,4	**-5,0**	-52,2	-54,0	**-1,8**
Nämnd	-1,5	-0,9	**-0,6**	-1,1	-1,1	**0,0**
Totalt (mnkr)	**-994,0**	**-938,4**	**-55,5**	**-1 123,3**	**-1 183,3**	**-60,0**

4.1 Nämndens volymer

Verksamheter med volymuppräkning i RFM	Volymenhet	Volym budget enligt beslutad nämndplan	Volym prognos helår	Avvikelse volym prognos mot beslutad budget	Avvikelse prognos mot budget utifrån volym (mnkr)	Avvikelse prognos mot budget i driftsredovisningen (mnkr)
LSS, daglig verksamhet	Kunder	250	250	0	-0	-6,8
Boendestöd	Timmar	16 000	8 600	-7 400	9,5	6,8
Hemtjänst	Timmar	346 000	267 000	-79 000	54,9	-9,7
Korttidsboende	Årsplacering	28	27	-1	0,7	-0,2
Köpta platser	Årsplacering	66	95	29	-27,9	0,4
LSS, boende	Årsplacering	113	113	0	-0	-15,5
Särskilt boende	Årsplacering	448	449	1	-0,7	-2,5

Volymerna för utförd tid boendestöd har under föregående år uppvisat ett lägre antal timmar än budgeterat. Under 2026 fortsätter volymerna av utförda timmar att vara lägre än budgeterat, helårsprognosen har sänkts utifrån det.

I volym budget hemtjänst (346 000 timmar) ligger även timmar som utförs av HSL personal. Däremot finns det inte system för att följa upp och mäta den tid som HSL

personal utför. Det som mäts och följs upp är enbart utförd tid inom hemtjänst inkluderat delegerad tid som uppgår till 267 000 i prognos för 2026. I verksamhetsanalysen för 2027 har ett omtag gjorts gällande volymer och för den del som avser HSL personal följs volymer upp utifrån antal patienter istället. Därav att det är stor skillnad mellan budget och prognos för timmar hemtjänst.

Köpta platser har ökat och även kön för att få ett boende både inom äldreomsorg och LSS. Då det inte finns tillräckligt med platser inom den egna kommunens regi så ökar behovet av att köpa platser externt. Prognosen bygger på att kön har ökat under senaste året och budgeten är baserad på det ingångsvärde som resurstilldelningen för året utgår ifrån.

Under året har det skett omorganisationer som bland annat påverkar avvikelsen prognos mot budget mellan verksamheterna.

4.2 Ekonomisk analys

Utfall jan-okt 2026

Vård- och omsorgsnämndens resultat för perioden januari-oktober är 994 miljoner kronor vilket är en avvikelse mot budget för perioden på -55,5 miljoner kronor.

Intäkter

Intäkter för mat- och omvårdnad inom särskilt boende och omvårdnadsavgifter för hemtjänst fortsätter att vara högre än budget för perioden. Även intäkter för hembesök av sjuksköterska. Avgiftsintäkt för fysio- eller arbetsterapeut infördes till 2026 och var obudgeterad, varpå denna intäkt avviker positivt. Däremot är jämkning för högkostnadsskydd en intäktspost som avviker negativt mot budget och posten är dessutom högre jämfört med samma period föregående år. Jämkning innebär att kunderna når maxtaxa och således inte behöver betala hela kostnadsbeloppet till kommunen men jämkning kan också bero på att kunder inte har betalningsmöjlighet. När det gäller bidrag har nämnden fått högre arbetsmarknadsstöd, samt högre momsbidrag jämfört med motsvarande budgeterade poster. Även statsbidragen är högre än budgeterat.

Personalkostnader

Kostnader för personal avviker negativt för perioden men avvikelsen har stannat av något sedan utfallet i delårsrapporteringen. Det är fortsatt personlig assistans, boende LSS, daglig verksamhet och korttidsboende äldre samt hemtjänsten som har negativa avvikelser. Det har skett en omorganisering av ett boende som tidigare tillhörde äldreomsorgen och där personalen till större del låg budgeterad inom särskilt boende men som 1 juni flyttades till LSS. Dubbelbemanning har vid flertalet tillfällen under vår och sommar behövts inom LSS och SOL-boenden där utåtagerande problematik har lett till hot- och våldssituationer där även väktare har tagits in. Många av

verksamheterna har höga kostnader för vikarier dels på grund av att de täcker vakanta tjänster med vikarier men också till följd av korttidssjukfrånvaro och på grund av att de har behövt tillsätta extra personal för bland annat vak och palliativ vård. Inom hemtjänsten har antalet timmar av utförd tid ökat på flertalet enheter, vilket har lett till att de har behövt bemanna med personal för att täcka de tillkommande kundernas behov.

Köp av verksamhet

I köp av verksamhet som avviker negativt mot budget ingår bland annat köpta platser för Säbo, korttidsverksamhet samt LSS. För dessa köpta platser är avvikelsen negativ för jan-okt med drygt en miljon kronor. Även privat personlig assistans ingår i posten för köpt verksamhet och den avviker negativt med -4,1 miljoner kronor. Kostnader för utskrivningsklara patienter har stannat av helt sedan i april och uppgår totalt till 4,2 miljoner kronor. Kostnader för taxiresor för daglig verksamhet fortsätter att var lägre än budget för perioden.

Lokaler

Kostnad för lokaler fortsätter även för perioden januari – Oktober att vara lägre än budget

Drift

Övriga driftskostnader avviker negativt mot budget för perioden. Kostnader som bland annat har ökat sedan delårsrapporteringen är inhyrda sjuksköterskor. Totalt sett uppgår den kostnaden för perioden till 11,2 miljoner kronor. Även kostnader för bostadsanpassningar har ökat de senaste månaderna och avviker mot budget för perioden med -1,2 miljoner kronor. Kvarstående driftskostnader som uppkommit under tidigare perioder men som påverkar det totala resultatet för perioden är bland annat kostnader för reparationer av transportmedel och tillhörande självriskkostnader, ökade dieselpriser, licenser- och programvaror och läkemedelsautomater. Under våren tillkom kostnader för rondering- och väktarinstsater, det har även uppstått situationer under oktober som har inneburit ytterligare sådana kostnader. Totalt för perioden uppgår dessa kostnader till 1,4 miljoner kronor. Även kostnad för utebliven ersättning för gravida under covid-19 har belastat nämnden under början av året och ytterligare sådana kostnader har tillkommit under oktober. Kostnaderna för detta har även inneburit räntekostnader för den uteblivna inkomsten till de drabbade. Den totala kostnaden uppgår till 0,7 miljoner kronor.

Det finns även kostnader för konstaterade kundförluster om 0,26 miljoner kronor som är obudgeterade.

Prognos

För 2026 görs en prognos att vård och omsorgsnämnden kommer att ha en negativ avvikelse mot budget på 60 miljoner kronor. Det är en försämring av prognosen med

7,4 miljoner kronor.

Det som främst är orsaker till försämringen är ökade kostnader för inhyrda sjuksköterskor och ökade kostnader för bostadsanpassningar. Intäkter för personlig assistans samt intäkter för Enberga boende bedöms bli lägre än tidigare lagd prognos.

Omställningsmedlen som nämnden tilldelats väntas nyttjas fullt. Hittills har förvaltningen använt 4,5 mnkr av totalt 10. Samtliga verksamheter har haft eller har inplanerade aktiviteter under hösten fram till årsskiftet som ska främja personalen. Det rör sig om aktiviteter såsom planeringsdagar, teambuilding, föreläsningar etc.

4.3 Åtgärder för budget i balans

Förvaltningsövergripande åtgärder

Den förändring av förvaltningens organisation som genomförts inom äldreomsorgen, LSS/Socialpsykiatri och biståndsenheten förväntas leda till lägre kostnader. Fler enheter med fler chefer förväntas ge effekten att personalkostnaderna minskar och arbetsmiljön förbättras vilket i sin tur förväntas underlätta kompetensförsörjningen.

Nämnden har beslutat om att en analys ska genomföras samt åtgärder föreslås. Utkomsten av denna förväntas vara vägledande för nämndens arbete under de kommande åren.

Biståndsenheten

Inom biståndsenheten förväntas förändringen leda till en ökad rättssäkerhet vilket i sin tur leder till en mer aktiv uppföljning av den enskildes behov av insatser. Första åtgärden är att verkställighet av gynnande beslut blir tidsbegränsat. Vilket ej sker idag.

Biståndsenheten saknar helt digitala tjänster som kan effektivisera handläggningen. Exempelvis e-tjänster och utveckling av AI stöd. Det uppfattas vara en särskild åtgärd för prioritet. Insatser utan behovsprövning, IUB, skall implementeras, vilket innebär att det ej sker myndighetsutövning.

Den interna samverkan mellan biståndsenheten och utförarverksamheterna skall ske med en tydlig gemensam riktning där behov hos medborgaren är i fokus. Nya arbetssätt och högre grad av utveckling skall initieras.

Samverkan med regionen är en prioriterad aktivitet som förväntas leda till fortsatt låga kostnader för kunder som är utskrivningsklara.

Hälsa och sjukvård

Aktiva åtgärder för att attrahera medarbetare inom HSL-verksamheten ska vidtas i syfte att minska behovet av konsulter vilket minskar kostnaderna för inhyrd personal.

Äldreomsorgen och LSS

Förvaltningen har under året genomfört omfattande strukturförändringar inom äldreomsorgen i syfte att stärka det ekonomiska ansvaret, förbättra kostnadskontrollen och skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för verksamhetsstyrning. En central åtgärd är att enhetscheferna nu har tilldelats fullt ekonomiskt ansvar för sina verksamheter. Detta innebär ett tydligare ansvarstagande för ekonomi, bemanning och resursutnyttjande på enhetsnivå. Förändringen bedöms vara en viktig förutsättning för att uppnå en ekonomi i balans, men effekterna förväntas främst uppstå på längre sikt då arbetssätt, kompetens och ledarskap behöver utvecklas i takt med det utökade ansvaret.

Som stöd till det nya uppdraget skapas strukturerade månadsvisa ekonomiska uppföljningar enhetschefsnivå, som följs av sammanställda uppföljningar på områdeschefsnivå. Detta ger bättre förutsättningar för tidig identifiering av avvikelser och mer träffsäkra åtgärder. Den ökade kostnadsmedvetenheten och det tydligare ekonomiska ägarskapet förväntas successivt bidra till ett förbättrat ekonomiskt utfall. Effekterna bedöms dock vara begränsade under innevarande år och få större genomslag under kommande verksamhetsår.

Förvaltningen har även förändrat ansvarsfördelningen för bemanningsplaneringen. Områdescheferna har fått ett tydligt uppdrag med ansvar att styra, leda och stödja enhetschefernas arbete med bemanning och resursoptimering. För att säkerställa en likvärdig tillämpning och öka framdriften har en ansvarig områdeschef utsetts för respektive verksamhetsspår. Åtgärden bedöms bidra till minskade kostnader för övertid och korttidsfrånvaro under hösten samt skapa bättre förutsättningar för ett mer hållbart personalutnyttjande. En mer närvarande ledningsstruktur förväntas även på sikt bidra till lägre sjukfrånvaro genom ökat fokus på rehabilitering och förebyggande arbetsmiljöarbete.

Ytterligare en prioriterad åtgärd är att säkerställa en mer konsekvent och kostnadseffektiv hantering av anställningar där medarbetare inte uppfyller verksamhetens grundläggande krav eller där det förekommer misskötsamhet. Målsättningen är att minska kostnader kopplade till avslut av anställningar genom tydligare arbetsgivaragerande, förbättrade processer och ökad samsyn mellan verksamhet och HR-funktion. Åtgärden bedöms kunna ge viss ekonomisk effekt under innevarande år men främst under kommande år, även om effekten är svår att kvantifiera i nuläget.

Sammantaget bedöms de genomförda åtgärderna ge begränsad ekonomisk effekt under innevarande år då flera av förändringarna innebär ett omfattande omställningsarbete. Den större ekonomiska effekten förväntas realiseras under kommande år genom stärkt ekonomistyrning, förbättrad bemanningsplanering, minskade övertidskostnader samt lägre kostnader kopplade till sjukfrånvaro och personalomsättning. Åtgärderna utgör verksamhetens viktigaste långsiktiga insatser för att nå och upprätthålla budget i balans.

5 Investeringar

Investeringar 2026 (mnkr)	Utfall jan-okt 2026	Budget jan-okt 2026	Avvikelse utfall mot budget jan-okt 2026	Budget 2026	Prognos 2026	Avvikelse prognos mot budget
	-3,7	-3,3	-0,3	-4,0	-4,0	
Totalt (mnkr)						

Kommentarer till investeringar

Utfallet till och med oktoberär 3,7 miljoner kronor och består främst av inventarier av hjälpmedel. Budget för reinvesteringar förväntas användas under årets gång.